

ШАҲНОЗА РАҲМОНОВА

**XX АСР ИККИНЧИ ЯРМИ ЎЗБЕК
ШЕЪРИЯТИДА АРУЗНИНГ
ПОЕТИК ШАКЛ ВА МАЗМУН
ТАКОМИЛИДАГИ ЎРНИ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**АЛИШЕР НАВОИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ УНИВЕРСИТЕТИ**

ШАҲНОЗА РАҲМОНОВА

**XX АСР ИККИНЧИ ЯРМИ ЎЗБЕК
ШЕЪРИЯТИДА АРУЗНИНГ ПОЭТИК ШАКЛ
ВА МАЗМУН ТАКОМИЛИДАГИ ЎРНИ**

Монография

**Тошкент
“Innovatsiya-Ziyo”
2020**

УДК 894.375
ББК 83.3(5Уз)
Р 33

Шаҳноза Раҳмонова

XX аср иккинчи ярми ўзбек шеъринида арузнинг поэтик шакл ва мазмун тақомилидаги ўрни. Монография. Тошкент: "Innovatsiya-Ziyo", 2020. 196 б.

Монографияда XX аср иккинчи ярми ўзбек шеъринида аруз тизимининг поэтик шакл ва мазмун тақомилидаги ўрни очиб берилган. Тадқиқот учун шу даврда ижод қилган шоирлар: Ҳабибий, Собир Абдулла, Чустий, Чархий, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов шеърини асос қилиб олинган. Ушбу ижодкорлар девонларидаги вазнларнинг мазмун билан мүнсабатини тадқиқ қилиш, байли шеър шакллариининг вазн хусусиятлари ва мазмун уйғунлиги, кичик лирик жанрларнинг вазн ва ўлчов даражалари, бандли шеърларда жанр имкониятларининг истифода этилиши билан боғлиқ масалаларни ёритиш тадқиқотнинг асосий мақсадини ташкил қилади. Монография мултоз поэтика, арузнанослик ва XX аср даври адабиёти билан қизиқувчи олимлар, тадқиқотчилар ва филолог мутахассислар учун мўлжалланган.

В монографии раскрывается роль системы аруз в развитии поэтической формы и содержания в узбекской поэзии второй половины XX века. К исследованию привлечены сборники поэтов этого периода: Хабиби, Сабира Абдуллы, Чустий, Чархи, Эркина Вахидова, Абдуллы Арипова. Основной целью исследования является изучение взаимосвязи между метром и содержанием, освещение вопросов, связанных с метрическими особенностями и гармонией с содержанием бейтовых стихотворных форм; исследование метрических особенностей малых лирических жанров и изучение жанровых возможностей строфных стихотворений. Монография предназначена для ученых, исследователей и филологов-специалистов интересующихся проблемами классической поэтики, исследованием аруза и вопросами литературы XX века.

The monograph reveals the role of the aruz system in the development of poetic form and content in Uzbek poetry in the second half of the twentieth century. The aim of the research work is the exploration of the Uzbek poetry from position of the poetic form of the system developed by Habibi, Sabir Abdullah, Chusti, Charxi, Erkin Vahidov, Abdulla Aripov; to research the relationship of meters with content in the offices of artists; prosody characteristics of stanza poem forms, content harmony; prosody and measurement levels of minor lyrical genres; to cover issues related to the use of genre opportunities in busy poems. The monograph is intended for scientists, researchers and specialist philologists interested in the problems of comparative literature, classical poetics, study of aruz (prosody) and Uzbek poetry of the twentieth century.

Масъул муҳаррир:

Дилнавоз Юсупова - филология фанлари доктори.

Тақризчилар:

Нурбой Жабборов - филология фанлари доктори, профессор.
Гулхумор Тўйчиева - филология фанлари доктори.

Монография Алишера Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети илмий-техник Кенгашининг 2020 йил 24 октябридаги 3-сонли мажлиси баённомаси билан нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-6790-6-1

© Ш.Раҳмонова, 2020.
© "Innovatsiya-Ziyo", 2020.

МУНДАРИЖА

КИРИШ	3
I БОБ. XX АСР ИККИНЧИ ЯРМИ ҒАЗАЛИЁТИДА ВАЗН ВА МАЗМУН УЙҒУНЛИГИ	7
1.1-§. Муттафиқ ул-аркон баҳрлари ва мазмун муносабати.....	7
1.2-§. Давр ғазалиётида мухталиф ул-аркон баҳрларининг истифода этилиш даражаси.....	48
II БОБ. БАЙТЛИ ШЕЪР ШАКЛЛАРИНИНГ ВАЗН ХУСУСИЯТЛАРИ.	64
2.1-§. Мустазод, қасидада вазн ва мазмун мутаносиблиги.....	64
2.2-§. Кичик лирик жанрларнинг вазн хусусиятлари....	78
III БАНДЛИ ШЕЪРЛАРДА АРУЗ 101	
БОБ. ТИЗИМИНИНГ ЎРНИ	
3.1-§. Мусамматларнинг вазн хусусиятлари.....	101
3.2-§. Байт асосидаги бандли шеърларнинг ўлчов имкониятлари.	120
ХУЛОСА	134
Фойдаланилган адабиётлар рўйхати...	138
ИЛОВАЛАР	153

ШАҲНОЗА РАҲМОНОВА

**XX АСР ИККИНЧИ ЯРМИ ЎЗБЕК ШЕЪРИЯТИДА
АРУЗНИНГ ПОЭТИК ШАКЛ ВА МАЗМУН
ТАКОМИЛИДАГИ ЎРНИ**

Монография

Тошкент - "INNOVATSIYA-ZIYO" – 2020

Муҳаррир Холсаидов Ф.Б.

Нашириёт лицензияси АИ № 023, 27.10.2018.

Босишга 5.12.2020 да рухсат этилди. Бичими 60x84.

"Times New Roman" гарнитураси.

Офсет босма усулида босилди.

Шартли босма табағи 10. Нашр босма табағи 9,5.

Адади 100 нусха.

- "INNOVATSIYA-ZIYO" МЧЖ матбаа бўлимида чоп этилди.

Манзил: Тошкент шаҳри, Фарҳод кўчаси, 6-уй.